

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1936 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av det i statsverkspropositionen för budgetåret 1936/1937 upptagna anslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen jämte en i ämnet väckt motion.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 78, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 325,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 28 februari 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 116, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen för budgetåret 1936/1937 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisar utskottet, i den mån ej redogörelse därför lämnas här nedan, till berörda statsrådsprotokoll.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 646, av herrar *Andersson* i Dunker och *Olsson* i Närlinge, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 116 angående höjning av det i statsverkspropositionen för budgetåret 1936/1937 upptagna anslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen måtte beakta i motionen angivna synpunkter.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionen, hänvisas till denna.

Anslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen avses skola disponeras till huvudsaklig del enligt bestämmelserna i dels fyra den 30 juni 1934 utfärdade kungörelser: nr 402 om vissa åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur, nr 403 om åtgärder mot tuberkulos i juvret och könsorganen hos nötkreatur, nr 404 angående ersättning till veterinär för vissa åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur och nr 406 om införsel av nötkreatur till de sex nordligaste länen och Gotlands län, dels ock kungörelsen den 20 december 1912 (nr 376) angående villkoren för erhållande av understöd vid bemödanden till förekommade och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar.

I vårt land tillämpas för närvarande två metoder för bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen, nämligen den *Bangska* och den *Ostertagska* metoden.

Den förstnämnda metoden avser att genom undersökning med tuberkulin utröna, i vilken utsträckning en besättning är infekterad och att med ledning av det erhållna resultatet skilja de friska djuren från de angripna. Av de friska (ej reagerande) djuren bildas en säravdelning (friskavdelning), som på lämpligt sätt avskiljes från de infekterade (reagerande) djuren. Friskavdelningens hälsotillstånd prövas genom återkommande tuberkulinundersökningar.

Vid tuberkulosens bekämpande enligt den Ostertagska (kliniska) metoden lägges huvudvikten på att uppspåra och avlägsna djur med smittfarlig form av tuberkulos. För sådant ändamål skall med viss tids mellanrum företagas klinisk undersökning av kreatursbesättningen. Av djur, som därvid misstänkes för smittfarlig tuberkulos, tages prov av sekret eller exkret för bakteriologisk undersökning. Djur, som befinnes behäftat med smittfarlig tuberkulos, nedslaktas.

Enligt förenämnda kungörelser utgår på vissa villkor från anslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen bidrag till de kostnader, som äro förbundna med tuberkulosbekämpandet, vare sig detta sker enligt den *Bangska* eller enligt den *Ostertagska* metoden.

Jämlikt Kungl. Maj:ts den 1 december 1933 givna bemyndigande ha tillkallats sex utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande mejerihanteringen och mjölkproduktionen. Utredningsmännen — som antagit benämningen *1933 års mjölk- och mejerikutredning* — nämligen ledamoten av riksdagens första kammare godsägaren B. H. von Stockenström, tillika ordförande, professorn vid lantbrukshögskolan P. L. Nannesson, professorn och avdelningsföreståndaren för försöksväsendet på jordbruksområdet J. B. Platon, direktören i svenska smörprovningarna A. R. T. Söderlund, husdjurskonsulenten C. H. Nilsson, Kristianstad, och ledamoten av riksdagens andra kammaren lantbrukaren K. A. M. Andersson, Löbbo, hava med skrivelse den 20 mars 1935 framlagt *utredning och förslag rörande tilläggspris för mjölk från besättningar, som deltaga i den statligt understödda tuberkuloskampen*. Häröver hava infordrade utlåtanden avgivits den 2 maj 1935 av lantbruksstyrelsen, den 15 juni 1935 och den 8 januari 1936 av medicinalstyrelsen, den 15 augusti 1935 och den 31 januari 1936 av statskontoret samt den 22 oktober 1935 av statens jordbruksnämnd efter hörande av svenska mejeriernas riksförening u. p. a.

Utredningen erinrar inledningsvis om ett av medicinalstyrelsen i skrivelse den 4 november 1933 framställt förslag, att såsom villkor för att ett mejeri skulle äga av inflytande mjölkavgiftsmedel erhålla prisutjämningsbidrag för produktmjölk borde krävas, att mejeriet betalade ett pristillägg av 0.5 öre för kilogram mjölk från besättning, ansluten till tuberkulosbekämpandet enligt den Ostertagska metoden och 1 öre för kilogram mjölk från reaktionsfri besättning. Vid behandling av denna fråga inom utredningen har,

anför utredningen, även upptagits till prövning, huruvida ej i stället ett avdrag, motsvarande tilläggsprisets storlek, skulle kunna göras å de mjölkavgiftsmedel, som inbetalades för mjölk från i tuberkuloskampen deltagande besättningar. För dessa besättningar skulle på så sätt rabatt å mjölkavgiften erhållas, vilken rabatt skulle kunna betraktas som en premie för deltagande i tuberkuloskampen. I detta fall skulle givetvis resultatet bliva detsamma, som om en del av de inbetalade mjölkavgiftsmedlen reserverats för tilläggspris åt ifrågavarande besättningar för av dem levererad mjölk. Då genom ett rabattsystem hela förfarings sättet skulle förenklas, vore detta enligt utredningens mening att föredraga framför reservering av mjölkavgiftsmedel, därest det ena eller andra av dessa system med hänsyn till övriga inverkan förhållanden skulle anses användbart.

Utredningen har sammanfattningsvis föreslagit:

Såsom villkor för rätt att erhålla prisutjämningsbidrag skulle gälla, att mejeri tillämpade sådan prisdifferentiering vid mjölkens betalning att för mjölk, som härrörde från besättningar, vilka vore anslutna till den statliga tuberkuloskampen, utginge ett pris, som i fråga om kliniskt undersökta besättningar med minst 0.2 öre och i fråga om reaktionsfria besättningar med minst 0.5 öre för kilogram överstege priset för annan mjölk av motsvarande allmänt hygieniska beskaffenhet.

Som *kliniskt undersökt* skulle anses sådan besättning, där djurägaren:

1. med hela den av honom innehavda besättningen eller med den del därav, som ej vore reaktionsfri, vore kontraktsenligt ansluten till det statsunderstödda bekämpandet av smittfarlig tuberkulos hos nötkreaturen enligt den kliniska (Ostertagska) metoden;
2. noggrant följde de föreskrifter och anvisningar beträffande tuberkuloskampens genomförande, som av Kungl. Maj:t, medicinalstyrelsen eller vederbörande hushållningssällskap meddelades.

Som *reaktionsfri* skulle anses sådan besättning, där djurägaren:

1. med hela den av honom innehavda, å viss gård befintliga besättningen deltog i det under statens ledning förda bekämpandet av nötkreaturstuberkulos enligt den Bangska metoden, varvid nu gällande bestämmelser beträffande tiden mellan två på varandra följande undersökningar med tuberkulin skulle följas, dock att för Norrland samt Kopparbergs och Gotlands län undersökning med tuberkulin endast behövde påfordras vart fjärde år,
2. noggrant följde de föreskrifter och anvisningar beträffande tuberkuloskampens genomförande, som av Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen meddelades.

Ledamoten Nilsson har reserverat sig mot utredningens förslag och därvid föreslagit, att per kilogram försåld mjölk, för vilken mjölkavgift erlagts och som härrörde från besättningar, vilka vore anslutna till den statliga tuberkuloskampen, skulle utgå ett tilläggspris av 0.2 öre, när det gällde kliniskt undersökta, och av 0.4 öre, när det gällde reaktionsfria besättningar.

Departementschefen har, efter lämnad redogörelse för de avgivna remissyttrandena, i ärendet anfört:

»Betydelsen av att effektiva åtgärder vidtagas för nötkreaturstuberkulosens bekämpande är, såsom framgår av det anförda, erkänd av statsmakterna,

vilka också i olika former lämna dylika åtgärder sitt understöd. Bekämpandet sker på frivillighetens väg. Den av 1933 års mjölk- och mejeritredning föreslagna anordningen med pristillägg för mjölk från besättningar, anslutna till den statsunderstödda tuberkuloskampen, synes ägnad att främja deltagandet i denna kamp. Några allvarliga betänkligheter mot att på föreslaget sätt anknyta tuberkulosbekämpandet till mjölkregleringen torde ej föreligga. Jag erinrar, att liknande åtgärder redan nu tillämpas, i det såsom villkor för att mejeri skall kunna erhålla prisutjämningsbidrag föreskrivits, att betalningen vid mejeriet sker med hänsyn till mjölkens kvalitet. Statens jordbruksnämnd har ej heller velat motsätta sig genomförandet av förslaget, som nämnden ur mjölkregleringens synpunkt ansett vara att avgjort föredraga framför det av en reservant inom utredningen i samma syfte framlagda. Även för egen del har jag ansett mig böra i princip förorda majoritetens förslag. Pristilläggets belopp synes dock i fråga om mjölk från reaktionsfri besättning kunna begränsas till 0.4 öre för kilogram eller två gånger det belopp, som föreslagits beträffande mjölk från kliniskt undersökt besättning. Mot sistnämnda belopp, 0.2 öre för kilogram, torde ej vara något att erinra. Med hänsyn till de ganska vidlyftiga förarbeten, som erfordras innan anordningen kan träda i tillämpning, synes ikraftträdandet icke böra bestämmas till tidigare tidpunkt än den 1 januari 1937.

Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att i administrativ väg besluta i ärendet. Den livligare anslutning till det statsunderstödda tuberkulosbekämpandet, som torde bliva följden, om vad jag här tillstyrkt vinner bifall, lärer emellertid, på sätt framgår av utredningen, medföra ökning av vissa i statsverkspropositionen för budgetåret 1936/1937 beräknade anslagsbehov. Sålunda torde föränledas dels behov av ökad arbetskraft vid medicinalstyrelsens veterinära avdelning för tuberkulosärenden dels ock sådan belastning av nionde huvudtitelns anslag till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen, att utgifterna icke rymmas inom det föreslagna anslagsbeloppet. Vad angår den ökning i medelsanvisningen, som kan erfordras för medicinalstyrelsens vidkommande, torde chefen för socialdepartementet framlägga förslag härutinnan. I fråga om anslaget under nionde huvudtiteln — i förslaget till riksstat för nästa budgetår upptaget till 325,000 kronor — vill jag föreslå, att detsamma i betraktande av det nyss anförda uppräknas till 400,000 kronor.»

Motionärerna ha föreslagit, att pristillägg för mjölk från nötkreatursbesättningar, anslutna till statsunderstödda tuberkuloskampen, borde utgå enligt följande grunder.

Svenska mejeriernas riksförening bemyndigades att av all inmätt mjölk upptaga en avgift, vilken sedan genom riksföreningens försorg utbetalades till de mejerier, som beslutat betala fastställt pristillägg för mjölk från besättningar, som deltaga i den statliga tuberkuloskampen. Utbetalningen skulle ske under nödig kontroll och efter den redovisning för sådan mjölk, som varje

mejeri hade att lämna. Pristillägg borde utgå med 0.3 öre för liter mjölk, som härrörde från reaktionsfri kreatursbesättning eller med hänsyn till tuberkulos kliniskt undersökt besättning.

Utskottet vill erinra, att jordbruksutskottet vid 1934 års riksdag i utlåtande (nr 84) med anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 121) angående anslag till förekommande och hämmande av tuberkulossjukdomar hos nötkreaturen förklarar sig förutsätta, att 1933 års mjölk- och mejeritredning skulle ägna tuberkulosbekämpandets främjande genom premiering medelst pristillägg eller på annat sätt av mjölk från reaktionsfria besättningar eller besättningar, där bekämpande av smittfarlig tuberkulos ägde rum, ingående prövning. I samband därmed hade utskottet tillika framhållit, att vid den fortsatta prövningen av frågor, som stodo i samband med tuberkulosbekämpandet, samtliga de uppslag, som kunde framkomma, borde bli föremål för uppmärksamhet.

Utskottet.

Beträffande nötkreaturstuberkulosens bekämpande intager utskottet samma principiella ståndpunkt, som kommit till uttryck vid frågans behandling under 1934 års riksdag. Åtgärder, som äro ägnade att stimulera bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen, torde därför böra av statsmakterna uppmuntras. Med hänsyn härtill har utskottet jämväl icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts anslagsäskande.

Gentemot den av mjölk- och mejeritredningen föreslagna anordningen med pristillägg för mjölk från besättningar, anslutna till den statsunderstödda tuberkuloskampen, torde kunna erinras att, där anslutningen till tuberkuloskampen inom visst mejeris inköpsområde blir mera allmän, priset å den i förevarande hänseende premierade mjölken icke kommer att väsentligen överstiga priset å annan mjölk, som säljes till ett mejeri med relativt ringa tillgång till premierad mjölk. Härigenom synes möjligen kunna riskeras, att mjölkleverantörer söka överflytta leveranserna till annat mejeri. Denna olägenhet torde emellertid enligt utskottets uppfattning i stor utsträckning kunna undvikas, om mjölkpriset fastställles gemensamt för flera mejeriers inköpsområden. Motionärernas förslag att införa en särskild mjölkavgift för ändamålet synes visserligen kunna lämna goda resultat därigenom, att avsevärda belopp ställdes till verksamhetens förfogande. Men med hänsyn icke minst till den omständliga kontroll- och redovisningsapparat en dylik anordning skulle medföra anser sig utskottet icke kunna förorda detta förslag. Utredningsledamoten Nilssons uppslag att använda nu tillgängliga mjölkavgiftsmedel till pristilläggen har det företrädet framför utredningsmajoritetens förslag, att en sådan anordning skulle komma samtliga mjölkleverantörer — jämväl dem som icke försälja mjölk till mejeri — till godo samt verka oberoende av om anslutningen till tuberkuloskampen inom visst område bleve mera allmän. Emellertid kan jämväl mot detta förslag erinras, att kontrollapparaten blir omfattande och svårhanterlig. Med hänsyn till det nu anförda vill utskottet tillstyrka, att Kungl. Maj:t utfärdar föreskrifter om pristillägg för mjölk från besättningar, anslutna till den stats-

understödda tuberkuloskampen, i huvudsaklig överensstämmelse med departementschefens förslag. Utskottet förväntar emellertid, att bestämmelserna tillämpas på sådant sätt, att de ovan berörda bristerna icke framträda i större omfattning. Härvidlag åsyftar utskottet, att, såsom redan berörts, områdena för ifrågavarande prisreglering bliva så stora som möjligt och således komma att omfatta ett flertal mejeriers inköpsområden. Sådan anordning kan givetvis enklast verkställas, där flera mejerier drivas under gemensam ledning, men torde jämväl i andra fall kunna genomföras exempelvis genom mejeriförbunden. Därest det framdeles efter ytterligare erfarenhet av verksamheten och med hänsyn till nya utredningar skulle framstå såsom mer ändamålsenligt att främja tuberkulosarbetet på annat sätt än Kungl. Maj:t nu föreslagit, förutsätter utskottet självfallet, att Kungl. Maj:t vidtager därav betingade åtgärder.

Motionärernas förslag, att pristillägg för mjölk, som härrör från reaktionsfri kreatursbesättning, och för sådan, som härrör från med hänsyn till tuberkulos kliniskt undersökt besättning, borde bestämmas till enahanda belopp, kan utskottet icke biträda. Utskottet finner däremot Kungl. Maj:ts förslag, att pristilläggen bestämmas till respektive 0.4 och 0.2 öre för kilogram mjölk, väl avvägt.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Förekommade och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen* för budgetåret 1936/1937 under nionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 400,000 kronor;

2) att motionen II: 646 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 april 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson*, Gabrielsson*, von Stokenström, Fritiof Gustafson, Jacob Hansson, Heiding* och *Smedh* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Gustafson* i Vimmerby, *Gustafson* i Kasenberg, *Björk* i Tryde*, *Liedberg, Karlsson* i Munkedal och *Osborg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.